

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาวินัยนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ครั้งนี้ ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยโดยได้กำหนดกรอบของการศึกษาเอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

1. วินัยนักเรียน

- 1.1 ความหมายของวินัย
- 1.2 ความสำคัญของวินัย
- 1.3 ความจำเป็นของวินัย
- 1.4 ประเภทของวินัย
- 1.5 สาเหตุของการขาดวินัยนักเรียน
- 1.6 การทำความผิดวินัยนักเรียน
- 1.7 การป้องกัน แก้ไขการทำความผิดทางวินัยนักเรียน

2. การพัฒนาวินัยนักเรียน

- 2.1 กฎระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
- 2.2 ความมุ่งหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียน
- 2.3 ขอบข่ายวินัยของนักเรียน
- 2.4 แนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียน
- 2.5 การเสริมสร้างวินัยนักเรียน
- 2.6 บทบาทของผู้บริหารและครูกับการพัฒนาวินัยในโรงเรียน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 งานวิจัยในประเทศ
- 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วินัยนักเรียน

วินัยนักเรียนได้มีนักวิชาการให้ทัศนะไว้มีทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับวินัยนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ได้ถูกต้อง จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเหล่านี้ก่อน ซึ่งมีดังนี้

ความหมายของวินัย

คำว่า “วินัย ระเบียบวินัย” มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายทัศนะผู้วิจัยขอนำเอาทัศนะต่าง ๆ ของท่านเหล่านั้นมานำเสนอไว้ดังนี้

เชาว์ มณีวงศ์ (2528 : 167) กล่าวว่า ระเบียบวินัย หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดขึ้นไว้เพื่อให้สมาชิกในโรงเรียนควบคุมตนเอง

วัชร ทรัพย์มี (2530 : 25) กล่าวว่า วินัย หมายถึง สิ่งที่ควบคุมให้คนมีระเบียบพร้อมเพรียง เพื่อจะได้มีความสุข และทำให้การงานบรรลุผลสำเร็จด้วยดี

กรมวิชาการ (2542 : 21) ได้ระบุว่า วินัย หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ข้อตกลงที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกันเพื่อให้อยู่อย่างราบรื่นมีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกให้ปฏิบัติตนรู้จักควบคุมตนเอง

พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 38) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กติกาและกฎหมายตามที่สังคมได้วางไว้หรือกลุ่มได้กำหนดตกลงนำมาซึ่งความสงบสุขความเจริญก้าวหน้า ความมั่นคงและความปลอดภัย

พระสมชาย ฐานวุฑโฒ (2545 : 72) ให้ความหมายของวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวบุคคล ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนที่สังคมกำหนดไว้โดยไม่ถือว่าเป็นการบังคับให้กระทำ

ปราชญา กล้าผจญและพอดดา บุตรสุทธีวงศ์ (2550 : 111) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน นอกจากนี้แล้ว วินัยยังหมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมามีความสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของวินัยตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายด้วย

จากแนวคิดที่กล่าวมา สรุปได้ว่า วินัย หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับของสังคม รู้จักปกครองตนเองให้เป็นคนดี มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัยในตนเอง ทำให้เกิดความสงบสุขสำหรับตนเองและสมาชิกใน สถาบันและสังคมส่วนรวม

ความสำคัญของวินัย

รุ่ง พูลสวัสดิ์ (2529 : 103 ; อ้างถึงใน ธัญพร แซ่เทียน. 2551 : 11 – 12) ได้กล่าวไว้ว่า วินัยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลจะใช้อู่ร่วมกันในทุกสังคม เพราะวินัยเป็นแบบแผนความประพฤติของบุคคลที่ร่วมกันกำหนดสังคม เพื่อให้สมาชิกได้ควบคุมตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบวินัยโรงเรียน ถ้านักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้ก็ย่อมมีผลทำให้สมาชิกทั้งครูและนักเรียนในโรงเรียนอยู่กันอย่างสงบสุข ไม่มีผู้ใดก่อกวน เกะกะระราน ข่มเหงรังแกกัน ในด้านการเรียนการสอนมีวินัย ครูก็ไม่เกิดความยุ่งยากในการอบรมสั่งสอนและการปกครองนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนราบรื่นมีประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมาวินัยมีส่วนช่วยสร้างความเจริญให้โรงเรียนและตัวนักเรียนเองดังนี้

1. วินัยช่วยสร้างและรักษาสถานการณ์ที่จำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ถ้าขาดวินัยจะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนยากลำบากมีปัญหา จนไม่สามารถดำเนินการได้ และเป็นผลเสียต่อตัวนักเรียน
2. วินัยช่วยเสริมตัวนักเรียนสำหรับดำเนินชีวิต ในอนาคต เมื่อนักเรียนโตเป็นผู้ใหญ่แม้มีเสรีภาพแต่ก็ยังคงต้องผูกพันความรับผิดชอบ การสร้างวินัยนักเรียนนับว่าเป็นการสร้างความรู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง
3. วินัยช่วยปลูกฝังการรู้จักควบคุมตนเอง การรู้จักปกครองตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้แก่ นักเรียนเสมอ จนเป็นอุปนิสัยติดตัวไปจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 5 – 6) ได้อธิบายถึงความสำคัญของวินัยต่อการพัฒนาประเทศใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัยไม่ว่าจะเป็นภายนอกหรือวินัยในตนเองย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นระหว่างสมาชิก ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี ย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าที่จะเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ ๆ อันจะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป
2. ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาวินัย เคารพกฎเกณฑ์ ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณะสมบัติ การเคารพ ไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนของสังคม ก็จะทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลเป็นไปอย่างสงบสุข

3. ด้านเศรษฐกิจ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน มีการดำเนินงานของภาคธุรกิจอย่างรวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งซึ่งผู้ดำเนินการทางธุรกิจจะต้องรักษาและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ดังนั้นการมีวินัย ตรงต่อเวลา และ วินัยในตนเอง เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ

4. ด้านการเมือง การที่ประชาชนในสังคมไทย มีความเคารพยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตน และตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตน ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในบารณะประชาชน จะช่วยให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปได้อย่าง

พนัส หันนาคินทร์ (2513 : 152 – 54 ; อ้างถึงใน พิสิษฐ์ พานนนท์. 2544 : 9) ได้เห็นความสำคัญของวินัยในโรงเรียนมีส่วนช่วยต่อความเจริญของนักเรียนและโรงเรียน โดยกล่าวไว้ว่า

1. วินัยช่วยสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน หากขาดวินัยแล้วการดำเนินงานของโรงเรียนก็จะหายไปโดยความยากลำบากและในที่สุดจะเป็นผลเสียมาสู่ตัวนักเรียนในที่สุด

2. วินัยเป็นเครื่องเตรียมตัวนักเรียน สำหรับการดำเนินชีวิตในภายหน้า เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีเสรีภาพเต็มที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำอะไรตามใจชอบ เสรีภาพที่ใช้ตอนเป็นผู้ใหญ่จะต้องผูกพันอยู่กับความรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดด้วยการให้นักเรียนมีวินัยในโรงเรียน

ชม ภูมิภาค (2525 : 136 ; อ้างถึงใน พิสิษฐ์ พานนนท์. 2544 : 9) กล่าวว่าการปลูกฝังความมีระเบียบวินัยจะช่วยให้เกิดผลดีหลายประการทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ดังนี้

1. ความมีระเบียบวินัยจะช่วยให้ประหยัดเวลา และการทำงานให้สำเร็จได้ด้วยความเรียบร้อย

2. ช่วยให้ผู้กลายเป็นผู้มีวินัยในตนเองมีความตรงต่อเวลาและหน้าที่

3. การมีระเบียบวินัยทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4. การมีวินัยในตนเองจะทำให้เกิดประโยชน์ต่องานและต่อตนเอง

จากที่กล่าวมา วินัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคน ช่วยส่งเสริมปลูกฝังคนในสังคมให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีระเบียบ สามารถควบคุมตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้มีพฤติกรรมที่น่าพึงปรารถนาในสังคม วินัยทำให้สังคมมีระเบียบแบบแผนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ถ้าประเทศชาติมีพลเมืองที่มีวินัยก็จะทำให้ประเทศชาติพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ถ้าพลเมืองขาดวินัยประเทศชาติก็ย่อมประสบกับความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ

ความจำเป็นของวินัย

วินัยเป็นเครื่องควบคุมความประพฤตินักเรียนให้อยู่ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ขจัดโอกาสการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ระเบียบวินัยในโรงเรียนจึงมีความจำเป็น (พนัส หันนาครินทร์. 2524 : 248 – 249 ; อ้างถึงใน หัสตินทร์ เขาวนปรีชา. 2542 : 288) ดังนี้

1. วินัยช่วยสร้างและรักษาสถานการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน หากขาดวินัยแล้วการดำเนินงานของโรงเรียนจะดำเนินไปด้วยความยากลำบากจนกระทั่งไม่สามารถดำเนินการได้
2. วินัยเป็นเครื่องเตรียมตัวนักเรียนสำหรับดำเนินชีวิตในภายหน้า เมื่อนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีเสรีภาพเต็มที่ เสรีภาพจะผูกพันกับความรับผิดชอบ นักเรียนฝึกวินัยในโรงเรียนก็เป็นการฝึกใช้เสรีภาพไปด้วย
3. วินัยเป็นเครื่องปลูกฝังให้รู้จักควบคุมตนเอง เป็นการฝึกฝนตั้งแต่อาบุน้อย ถ้าขาดการฝึกฝนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่อาจแก้ไขได้ยาก

ใจจริง บุญเรืองรอด (2542 ; อ้างถึงใน หัสตินทร์ เขาวนปรีชา. 2542 : 288 – 289) ได้กล่าวว่า เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาระเบียบวินัยดังนี้

1. การเป็นสมาชิกครอบครัว ครอบครัวเป็นส่วนที่เล็กที่สุดของสังคม หากมีการรักษาระเบียบวินัยของสมาชิกในครอบครัวทุกคนจะมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเป็นที่ยอมรับ ทำให้ครอบครัวเป็นสุข สังคมก็จะมีความเข้มแข็ง
2. การเป็นสมาชิกโรงเรียนหรือสถานศึกษา สถานศึกษาเป็นที่รวมของนักเรียนจำนวนมาก มาจากหลายครอบครัว มีพฤติกรรมหลากหลายที่ต่างกันไป สถานศึกษาจะต้องหล่อหลอมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม การมีวินัยของสมาชิกในสถานศึกษาก็จะมีผลในการปูพื้นฐานไปสู่อนาคตด้วย
3. การเป็นสมาชิกชุมชน ครอบครัวและสถานศึกษาจะช่วยให้บุคคลมีระเบียบวินัยในระดับหนึ่ง ชุมชนก็จำเป็นต้องมีระเบียบวินัยไว้ให้สมาชิกปฏิบัติตาม การให้กฎหมายมีผลต่อบุคคลจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการรักษาระเบียบวินัยในสังคม

จากที่กล่าวมา วินัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคน เป็นการเตรียมคนให้รู้จักการมีระเบียบวินัย รู้จักควบคุมตนเอง เพื่อก่อให้เกิดความสงบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การเคารพกฎวินัยส่งผลให้สังคมมีความเป็นระเบียบและผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ประเภทของวินัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 25 – 22 ; อ้างถึงใน วรวิภา บุญโชติรัตน์. 2552 : 19) แบ่งประเภทของวินัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. วินัยสำหรับตนเอง เป็นวิธีการควบคุมพฤติกรรมของตนเองโดยคนเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางที่ว่าดี วินัยประเภทนี้เป็นวินัยที่เราสร้างขึ้นมาจากตัวเราเอง เป็นผู้ปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้พฤติกรรมของเราดำเนินไปตามทางที่เรามุ่งหมายไว้ วินัยสำหรับตนเองนี้เป็นวินัยชั้นเลิศที่ทุกคนควรสร้างขึ้นสำหรับบังคับพฤติกรรมของตนเอง การสร้างวินัยสำหรับบังคับตนเองนั้นทำได้หลายอย่าง เช่น

1.1 การสร้างวินัยในการนอน การตื่น การดูหนังสือ การออกกำลังกาย การทำงาน และการพักผ่อนให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมในแต่ละวัน

1.2 สร้างวินัยเพื่อบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่ดีบางอย่าง และละเว้นในสิ่งที่เราคิดว่าเป็นความชั่ว แม้จะขัดกับความนิยมในสังคม เช่น การบังคับตนเองให้เป็นคนประหยัด ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ดัดผมสั้น และแต่งกายให้ดูกระเปียบของสถานศึกษาอยู่เสมอ

2. วินัยสำหรับหมู่คณะ คือการใช้ระเบียบข้อบังคับเป็นเครื่องมือในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้สมาชิกทุกคนในหมู่นั้นปฏิบัติตามหรือควบคุมพฤติกรรมของหมู่นั้นนั้นให้บรรลุความมุ่งหมายที่หมู่คณะตั้งไว้ เช่น วินัยในสถานศึกษา วินัยทหาร วินัยของตำรวจ วินัยของพระสงฆ์ วินัยข้าราชการพลเรือน เป็นต้น วินัยแต่ละหมู่แต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของหมู่นั้น ๆ อย่างไรก็ตามวินัยของหมู่คณะนี้จะต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างประชาธิปไตยเป็นสำคัญ คือ มีสามัคคีธรรม คารวะธรรมและปัญญาธรรม

หวน พินธุพันธ์ (2538 : 96 – 97) กล่าวถึง วินัยที่ใช้กันในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. วินัยเชิงขาดแบบทหาร ใช้ในกรณีทีถือว่านักเรียนยังไม่รู้จักรับผิดชอบ ชั่วดีจึงต้องควบคุมให้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือระเบียบ ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษ ผู้ปฏิบัติไม่ใช่ผู้ออกระเบียบปฏิบัติ ข้อดีคือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ประพฤติคนในทางที่ดีก็จะคิดเป็นนิสัยและมีความประพฤติดีติดตัวไปในภายหน้า ข้อเสียคือ ผู้ที่ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามจะไม่เห็นคุณค่าของการประพฤติดี

2. วินัยแบบดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนยิ่งหลักว่า ถ้าได้ในสิ่งที่สนใจแล้วผู้ได้จะรู้สึกสบายใจ ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อดี ผู้ปฏิบัติพร้อมที่จะปฏิบัติคนในทางที่ตนสนใจ ข้อเสียคือ สถานศึกษามีอาจดำเนินการตามความสนใจและความต้องการของนักเรียนได้มากนัก

3. วินัยที่เกิดจากการรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักเกียรติของตนเอง ถือว่าเป็นวินัยที่มีคุณค่า เพราะเกิดจากความรับผิดชอบและเกียรติของตนเอง และสังคม สถานศึกษาจะช่วยให้เกิดวินัยได้โดยการหาวิธีการก่อให้เกิดความรัก การนับถือและการรู้จักรับผิดชอบ

จากที่กล่าวมา ประเภทของวินัย เกี่ยวข้องกับการบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เบียดเบียนกัน สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่น สำคัญกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

สาเหตุของการขาดวินัยนักเรียน

การขาดระเบียบวินัยของนักเรียนมีหลายสาเหตุ ดังพิจารณาได้จากสาเหตุต่างๆ ดังนี้
 เชาวน์ มณีวงศ์ (2528 : 170 – 174) ได้สรุปสาเหตุของการขาดวินัยนักเรียนไว้ดังนี้

1. ปัญหาจากตัวนักเรียนเอง สืบเนื่องมาจากวิถีชีวิตของนักเรียนที่เข้าสู่วัยรุ่น ก่อให้เกิดภูมิภาวะทางอารมณ์ที่ปรวนแปรไปจากในวัยเด็ก ทำให้อารมณ์และสภาพจิตใจแปรเปลี่ยนไปจากเดิม ไม่ชอบที่จะร่วมกิจกรรมกับบุคคลในวัยอื่นๆ อันนอกเหนือไปจากกลุ่มวัยเดียวกับตน กลายเป็นช่องว่างระหว่างวัยที่มักจะขัดแย้งหรือโต้แย้งกับบุคคลอื่นๆ ที่มีใช้พวกของตนเอง ความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาบางประการ อาทิ ขาดความเชื่อมั่น หรือความมั่นใจในตนเอง ประารถนาที่จะเรียนรู้สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ อันนอกเหนือไปจากตำราเรียน ความสนใจในการเรียนลดลงจนถึงขั้นสอบตก ด้วยเกิดใส่ใจในกิจกรรมอื่นๆ แทนความ สนใจในเรื่องเพศตรงข้าม การแต่งกายตามแฟชั่นนิยม นักร้องนักแสดงวัยรุ่น การสื่อสารทาง อินเทอร์เน็ต ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ๆ แทน เป็นต้น

2. ปัญหาจากเพื่อน เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นแล้วนักเรียนจะสนใจและใส่ใจกับเพื่อนยิ่งกว่า สิ่งอื่นมิได้ใส่ใจกับความถูกต้อง ทว่าสนใจกับความสนุกสนานในกิจกรรมที่ทำร่วมกันมากกว่า ซึ่งแน่นอนว่าหากรู้จักคิด โดยช่วยกันคิดและช่วยกันทำในสิ่งที่ถูกต้องและสังคมยอมรับแล้ว

3. ปัญหาจากครู ทัศนคติของครูที่มีต่อนักเรียนเป็นสำคัญ อาจเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนบังเกิดความรู้สึกที่ไม่มีความสุขในโรงเรียน อันมีผลมาจากสภาพห้องเรียนที่ไม่น่าสนใจ ความสนใจและใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง วิธีการสอนของครู ความเข้าใจในวิชาที่ครูสอน ตลอดจนการแตกแยกแบ่งกลุ่มของครูใน โรงเรียนด้วยกันจนนักเรียนสังเกตเห็นได้

4. ปัญหาจากครอบครัวและสภาพแวดล้อม ครอบครัวหรือบ้านเป็นปัจจัยสำคัญ ของนักเรียนซึ่งมีผลกระทบต่อนักเรียน โดยตรง กล่าวคือหากบ้านหรือครอบครัวให้ความอบอุ่น และสนใจในตัวนักเรียน โดยตลอด ย่อมทำให้นักเรียนมีความเข้มแข็งทางจิตใจ บังเกิดความ พร้อมทางอารมณ์และเชื่อมั่นในตนเอง กอปรกับสภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมจะส่งเสริมให้ นักเรียนมีรากฐานทางจิตใจที่ดี มีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่ดีต่อไปในอนาคต

5. สภาพสังคมส่วนรวมของบ้านเมือง เป็นที่แน่นอนว่าหากสภาพสังคมส่วนรวม ของประเทศชาติดำรงสู่ความเป็นสังคมสมานฉันท์อย่างแท้จริงแล้ว ย่อมทำให้สภาพบ้านเมือง สงบสุข ขณะเดียวกันหากสภาพสังคมส่วนรวมวุ่นวายสับสนไปด้วยความแตกแยกแก่งแย่งและ แข่งขันกัน ตลอดเวลา ก็จักเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียนให้ได้รับรู้และรับทราบ ด้วยมีตัวอย่าง จากผู้ใหญ่ที่ ขาดระเบียบและไร้วินัยเป็นจำนวนมากนั่นเอง

กอร์ดัน (Gorton. 1983 : 328 – 329 ; อ้างถึงใน กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. 2544 : 231 – 232) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการทำผิดวินัยของนักเรียนไว้ ดังนี้

1. ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากโรงเรียน ได้แก่ การสอนไม่ดี จัดหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ตารางสอนไม่ยืดหยุ่น โปรแกรมการเรียนการสอนและ โปรแกรมอื่นๆ ไม่ปรับ ให้เหมาะสมกับพื้น ฐานความรู้ความสามารถของนักเรียน

2. ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง ได้แก่ นักเรียนไม่เข้าใจกฎระเบียบต่าง นักเรียนไม่เข้าใจเหตุผลของการมีระเบียบต่าง ๆ พื้นฐานการศึกษาของนักเรียนไม่ดี การไม่รู้จัก เลือกคบเพื่อน นักเรียนมีเรื่องกระทบกระเทือนทางจิตใจ และนักเรียนมีความรู้สึกขัดแย้งกับครู

3. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้านและชุมชน ได้แก่ สภาพการใช้อำนาจของ บุคคลและความสัมพันธ์ภายในบ้านไม่ดี บ้านอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการก่ออาชญากรรมบ่อย ๆ นักเรียนมีภาระต้องรับผิดชอบมากหรือต้องทำงานติดเกินไป

4. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน ได้แก่ วิชาที่จัดให้เรียนยาก หรือง่ายเกินไป วิชาที่ทางโรงเรียนจัดให้เรียนไม่ตรงกับความต้องการหรือขาดความสนใจของ นักเรียน การมอบหมายงานให้นักเรียนทำในชั้นอาจจะหนักเกินไป หรือเบาเกินไป ครูอธิบายไม่ ชัดเจน เนื้อหาและกิจกรรมที่จัดไม่เหมาะสม การจัดที่นั่งเรียนไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ไม่มีการสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อน การประเมินผลขาดความยุติธรรม และทัศนคติของ ครูต่อนักเรียนอาจจะเป็นไปในทางที่ไม่ดี ขาดความอบอุ่นและที่พึ่ง

สรุปได้ว่า การทำผิดวินัยของนักเรียนเกิดจากสาเหตุของการขาดวินัยนักเรียน อันได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ปัญหาจากครู ปัญหาจากเพื่อน และปัญหา ที่เกิดจากทางบ้าน จากสภาพแวดล้อมและชุมชน

การทำคามผิดวินัยนักเรียน

จากการศึกษาของคำรงค์ ประเสริฐกุล (2542 : 218 – 220) ได้กล่าวถึงการทำความผิดวินัยของนักเรียนไว้ที่น่าสนใจว่า ความผิดทางวินัยของนักเรียนที่พบบ่อยๆ ก็คือ การละเมิดสิทธิของคนอื่นๆ หรือละเมิดข้อบังคับของโรงเรียน เช่น การหยิบดินสอและ ยางลบของเพื่อน ไปเป็นของตนเองโดยนำกลับไปบ้าน การหยิบหนังสือเพื่อนไป หรือการทำเสียงดังในขณะที่เรียนหนังสือในห้องเรียน โดยไม่มีเหตุผลอันควร

การแสดงคามผิดทางวินัยของนักเรียนที่พบบ่อยๆ อาจแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะแรก เป็นระยะเพียงกระซิบกระซาบในขณะที่เรียนหนังสือ หรือการไม่ตั้งใจทำงานตามที่ครูอาจารย์สั่ง
2. ระยะที่สอง ระยะนี้เป็นระยะที่แสดงออกโดยเปิดเผย การแสดงออกโดยการส่งเสียงดังเวลาครูสอน คุยเสียงดัง หัวเราะในห้องเรียน แกล้งเพื่อนต่อหน้าครูอาจารย์ในชั้นเรียน
3. ระยะสุดท้าย ระยะนี้เป็นการแสดงคามก้าวร้าวออกมาโดยเปิดเผย เช่น ใช้ของขว้างปาเพื่อนขณะเรียน คำเพื่อน โดยออกเสียงดังๆ เขกศีรษะเพื่อนหรือแสดงคามไม่เคารพต่อครูอาจารย์โดยเปิดเผย เล่นการพนัน ขโมยของเพื่อน พกอาวุธมาโรงเรียน ชกต่อยกับ เพื่อน เป็นต้น นอกจากนี้ การทำความผิดวินัยของนักเรียนยังเกิดจากสาเหตุหลายประการ

การป้องกัน-แก้ไขการทำความผิดทางวินัยนักเรียน

การกระทำผิดทางวินัยของนักเรียน ถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนจะต้องหาทางแก้ไขและสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน โดยใช้หลักการพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมมุ่งไปสู่การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจใช้วิธีต่างๆ กัน ได้หลายวิธี (คำรงค์ ประเสริฐกุล. 2542 : 221 – 227) ดังนี้

1. การส่งเสริมให้เกิดความสนใจในบทเรียน ครูอาจารย์จะต้องพยายามสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นในการเรียนการสอน โดยครูอาจารย์จะต้องหาเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ มาใช้ในการสอน เพื่อจูงใจให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน ซึ่งอาจจะหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการสอน
2. การสร้างความรักโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมต่างๆ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น หรือให้นักเรียนได้จัด กิจกรรมตามความต้องการของนักเรียน โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้ควบคุมดูแลอยู่ด้วย เช่น ให้นักเรียนจัดกิจกรรมรื่นเริงในวันปิดภาคเรียนปลายปี วันปีใหม่ วันสถาปนาโรงเรียน จัดกิจกรรม ชมรม หรือจัดให้นักเรียนรับประทานอาหารกลางวันร่วมกันในโรงเรียน จัดการแข่งขันกีฬา หรือจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนในกลุ่มเดียวกัน โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม

3. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะครูอาจารย์ด้วยกัน การที่ครูอาจารย์แต่ละคน จะมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้ ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนว่าจะบริหารงาน อย่างไรจึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมในเรื่องต่างๆ และจะต้องสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่ คณะครูอาจารย์ เมื่อครูอาจารย์มีความสามัคคีกัน ครูอาจารย์ก็ไม่มีเรื่องที่จะมานินทาว่าร้าย ต่อกัน ครูอาจารย์ก็จะมีเวลาพอที่จะให้การอบรมสั่งสอนนักเรียน ให้ความเป็นกันเองกับ นักเรียน ให้ความสนิทสนมกับนักเรียนทุกคนได้ ทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาและรักใคร่ ในตัวครูอาจารย์ นักเรียนก็จะเชื่อฟังในสิ่งที่ครูอาจารย์อบรมสั่งสอน ซึ่งจะทำให้นักเรียนไม่ ทำผิดวินัย

4. พยายามขจัดสิ่งชั่วร้ายที่จะก่อให้เกิดความผิดทางวินัย สิ่งชั่วร้ายต่างๆ ทั้งที่อยู่นอก โรงเรียนและในโรงเรียน อันได้แก่ สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบๆ โรงเรียน เช่น สถานเริงรมย์ แหล่งมั่วสุ่มอบายมุข สนามแข่งขันการเล่นเกมต่างๆ โดยพยายามสอดส่องดูแลนักเรียนอย่าให้ เข้าไปในสถานที่เหล่านั้นได้ นอกจากนี้สิ่งชั่วร้ายภายใน ได้แก่ ความรู้สึกทางจิตใจหรือทางอารมณ์ พยายาม อย่านักเรียนเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนหรือตัวครูอาจารย์ นักเรียนก็จะไม่ทำผิด วินัย

5. การให้รางวัลความประพฤติดี การให้รางวัลความประพฤติดีควรทำต่อหน้านักเรียน การให้รางวัลนี้จะต้องให้เป็นลักษณะที่เป็นการจูงใจให้นักเรียนอยากทำดีด้วยความอยากจะทำ

6. ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน โรงเรียนจะต้องติดต่อกับทางผู้ปกครอง หรือ บิดามารดาของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น นักเรียนมาโรงเรียนสายหรือไม่มาโรงเรียนเพียง วันเดียว โรงเรียนจะต้องเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองทันที ถ้าทางคมนาคมสะดวกก็ใช้ไปรษณียบัตร ส่งไปให้ผู้ปกครองทราบ และให้ผู้ปกครองตอบกลับมาโรงเรียนทันทีเช่นเดียวกัน เพื่อให้ นักเรียน ทราบว่าทางโรงเรียนได้ติดต่อกับที่บ้าน เด็กจะได้ไม่กล้าหนีโรงเรียนหรือมาสาย

7. การชี้แจงตักเตือนนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นหมู่คณะ การตักเตือนนักเรียน เป็นรายบุคคลควรทำในห้องส่วนตัวของครูอาจารย์โดยไม่ให้ผู้อื่นได้รับรู้ เพื่อมิให้นักเรียนเกิด ความอับอาย ถ้าเป็นหมู่คณะควรจะเป็นการตักเตือนในเรื่องทั่วไป เพื่อเป็นการชี้ให้นักเรียน เข้าใจว่าอะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ หรือในเรื่องการปฏิบัติตัวของนักเรียนว่ายังมีข้อบกพร่อง อะไรบ้าง ในการเรียกนักเรียนที่กระทำผิดมาปรับความเข้าใจ เพื่อชี้แจงให้นักเรียนเห็น โทษ ของการกระทำนั้น ๆ ด้วยเหตุผล นักเรียนอาจจะระลึกถึงความผิดพลาดได้เอง ซึ่งวิธีนี้ถ้าได้กระทำ กับนักเรียนที่โตแล้วจะได้ผล เพราะนักเรียนโตพอที่จะเข้าใจอะไรต่างๆ ได้ง่าย ถ้านักเรียน เป็นคนที่มีเหตุผล

8. การจัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ทาง โรงเรียน จะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้นักเรียนในวัยเด็ก มีกำลังมากจะทำให้ใช้กำลังที่มีอยู่เกิดประ โยชน์ต่อร่างกาย แทนที่จะใช้กำลังไปในทางที่ผิด

สรุปได้ว่า การป้องกัน แก้ไขการทำความผิดทางวินัยของนักเรียน ต้องมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ นำทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา มาปรับใช้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล เช่น การให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี จัดกิจกรรม ต่าง ๆ ให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และอาศัยความร่วมมือระหว่างบ้านกับ โรงเรียน

การพัฒนาวินัยนักเรียน

กฎระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหัวข้อคุณธรรมไว้ 30 ประการ ที่คาดหวังให้นักเรียนเป็นผู้มีความประพฤติ ซึ่งได้แก่ การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ มีความเมตตา กรุณา การไม่โลภและ ไม่ขโมย ความเอื้อเฟื้อต่อแม่และเสียสละ ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น การรู้จักความพอดี การไม่พูดปด ไม่บิดไม่อำพรางความจริง การมีสติจะและความรักจริง การไม่ลองเล่นและใช้สิ่งเสพติด ความเป็นผู้มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ ความอดทนกลั่น ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในตนเอง ความกตัญญูคุณเวทิตี ความซื่อสัตย์ ความเป็นผู้มีเหตุผล ความละเอียด และความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว ความขยันหมั่นเพียร การทำใจให้สงบและมีอารมณ์แจ่มใส ความไม่เห็นแก่ตัว ความประณีตละเอียด ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ ไม่ลำเอียง ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา การยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีมารยาทและนิสัยส่วนบุคคลดี มารยาทในการเคารพการขออภัย ขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความยินดี แสดงความเสียใจมีหลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน เป็นผู้วิวัฒน์ธรรม และปฏิบัติตามระเบียบประเพณี ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การปฏิบัติตามจริยธรรมอันดีงาม (สมพงษ์ จิตระดับ. 2530 : 27 – 28)

กฎกระทรวงว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ วางระเบียบไว้ (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551. 2551 : 2 – 9) ดังต่อไปนี้

1. เครื่องแบบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา

1.1 นักเรียนชาย เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น

เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษาของรัฐใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กางเกง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีแดง ขาสั้น รองเท้า หนัหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มส้นหุ้มปลายเท้า ชนิดผูกหรือมีสายรัด หลังเท้า ถุงเท้า สั้น สีขาว

1.2 นักเรียนหญิง เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต หรือคอปกกลม แขนสั้น

เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้า ด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กระโปรง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือสีแดง แบบจีบรูดรอบตัว หรือยาวเพียงได้เข้า แบบจีบทบรอบเอว หรือพับเป็นจีบข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมเข่ารองเท้า หนักรวมหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มสั้นหุ้มปลายเท้า ชนิดผูก หรือมีสายรัดหลังเท้า ถุงเท้า สั้น สีขาว

2. เครื่องแบบนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.1 นักเรียนชาย เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต เชิ้ตโปโล หรือคอปกกลม แขนสั้น

เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวาบนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กางเกง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่า หรือสีเทา แบบสุภาพ ขาสั้น เข็มขัด หนักรวม สีดำหรือสีน้ำตาล หัวเข็มขัดเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชนิดหัวกลัด นักเรียนที่เป็นลูกเสือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนก็ได้ รองเท้า หนักรวมหรือผ้าใบ สีดำหรือสีน้ำตาล แบบหุ้มสั้นชนิดผูก ถุงเท้า สั้น สีขาวหรือสีน้ำตาล

2.2 นักเรียนหญิง เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต คอบัว หรือคอปกกลาสีผูกด้วยผ้าผูกคอ

ชายสามเหลี่ยมเงือกกลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กระโปรง ผ้าสีดำหรือสีกรมท่า แบบจีบรูดรอบตัวหรือจีบทบรอบเอวหรือพับเป็นจีบข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมเข่ารองเท้า หนักรวมหรือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มสั้นหุ้มปลายเท้า มีสายรัดหลังเท้า ถุงเท้า สั้น สีขาว

3. เครื่องแบบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 นักเรียนชาย เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอเชิ้ต แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของ

สถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กางเกง ผ้าสีดำ สีน้ำเงิน สีกรมท่าหรือสีเทา แบบสุภาพขาสั้น เข็มขัด หนักรวม สีดำหรือสีน้ำตาล หัวเข็มขัดเป็นโลหะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าชนิดหัวกลัด นักเรียนที่เป็นลูกเสือจะใช้เข็มขัดลูกเสือแทนก็ได้ รองเท้า หนักรวมหรือผ้าใบ สีดำหรือสีน้ำตาล แบบหุ้มสั้นชนิดผูก ถุงเท้า สั้น สีขาวหรือสีน้ำตาล

3.2 นักเรียนหญิง เสื้อ ผ้าสีขาว แบบคอปกกลาสีผูกด้วยผ้าผูกคอชายสามเหลี่ยม

เงือกกลาสี สีดำหรือสีกรมท่า แขนสั้น เครื่องหมาย ใช้ชื่ออักษรย่อของสถานศึกษาปักที่อกเสื้อเบื้องขวา บนเนื้อผ้าด้วยด้ายหรือไหม โดยสถานศึกษารัฐบาลใช้สีน้ำเงิน สถานศึกษาเอกชนใช้สีแดง กระโปรง ผ้าสีดำหรือสีกรมท่า แบบสุภาพ พับเป็นจีบข้างละสามจีบทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

เมื่อสวมแล้วชายกระโปรงคลุมเข้า รองเท้า หนังสือผ้าใบสีดำ แบบหุ้มสันหุ้มปลายเท้า มีสายรัด หลังเท้า ถุงเท้า สั้น สีขาว

กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน นักศึกษา พ.ศ. 2548 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้ (กฎกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดความประพฤติของนักเรียน พ.ศ. 2548. 2548 : 17 – 18)

นักเรียนและนักศึกษาต้องไม่ประพฤติตน ดังต่อไปนี้ 1) หนีเรียนหรือออกนอกสถานศึกษา โดยไม่ได้รับอนุญาตในช่วงเวลาเรียน 2) เล่นการพนัน จัดให้มีการเล่นการพนัน หรือ มั่วสุมในวงการพนัน 3) พกพาอาวุธหรือวัตถุระเบิด 4) ชื้อ จำหน่าย แลกเปลี่ยน เสพสุราหรือ เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สิ่งมีนเมาหรือยาเสพติด 5) ลักทรัพย์ ทรัพย์ โจรกรรม ทรัพย์ ข่มขู่ หรือบังคับ ขืนใจ เพื่อเอาทรัพย์สินบุคคลอื่น 6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน 7) แสดงพฤติกรรมทางซู้สาวซึ่งไม่เหมาะสมในที่สาธารณะ 8) เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี และ 9) ออกนอกสถานที่พักในเวลากลางคืน เพื่อเที่ยวเตร่หรือรวมกลุ่ม อันเป็นการสร้างความเดือดร้อน ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ความมุ่งหมายของการพัฒนาวินัยนักเรียน

สุพจน์ สมนู ไพบูลย์ (2550 : 20) ได้กล่าวว่าโรงเรียนสามารถที่จะสร้างเสริมวินัยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนได้ ควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การทำดีของนักเรียน เป็น ไปเพราะความเห็นดีเห็นชอบของนักเรียนเอง ที่จะได้ จากการกระทำ ไม่ใช่เพราะอำนาจภายนอกมาบีบบังคับให้กระทำความดี การเชื่อฟังคำสั่งและ ระเบียบเกิดขึ้นจากการเข้าใจเหตุผลของการกระทำตามระเบียบ ไม่ใช่เพราะความกลัวอำนาจ
2. การออกคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติตาม จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่าจะเป็น ส่วนช่วยให้นักเรียนรู้จักประพฤติดี ไม่ใช่ใช้ออกมาเพื่อเหตุผลส่วนตัวของผู้มีอำนาจที่จะออก คำสั่ง นั้นๆ
3. การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดวินัย เป็น ไปตามลักษณะพื้นฐานส่วนตัวของ ผู้กระทำ ผิดเป็นรายๆ ไป
4. กิจกรรมทั้งหลายของนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียนเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนได้ สร้างความเจริญไปในทางที่ถูกที่ควรอันเป็นที่ยอมรับกันในสังคม

ดังนั้นการเสริมสร้างวินัยแก่นักเรียนจึงมีความมุ่งหมายให้นักเรียนปกครองตนเองได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน รู้จักเสียสละ ประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การมีวินัยจะทำให้ได้ชื่อว่าเป็นคนดี

ขอบข่ายวินัยนักเรียน

ขอบข่ายวินัยของนักเรียนในที่นี้เป็นการกำหนดหัวข้อที่จะนำมาใช้เป็นกรอบในศึกษาเรื่องเกี่ยวกับวินัยของนักเรียนซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการแต่งกาย 2) ด้านความประพฤติ และ 3) ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งในแต่ละด้านจะได้นำมาศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ด้านการแต่งกาย

การแต่งกายให้ถูกกาลเทศะเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเครื่องแต่งกายจะบอกผู้อื่นได้ว่าผู้แต่งเป็นคนอย่างไร เครื่องแต่งกายจะบอกความรู้สึกแก่ผู้พบเห็นได้ และเมื่อแต่งกายไม่เรียบร้อย จะทำให้ตนเองขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความภาคภูมิใจ ซึ่งผิดกับเมื่อแต่งกายดี จะรู้สึกพึงพอใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

วิทยา เทพยา (2524 : 20) ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างบุคลิกลักษณะของบุคคลส่วนหนึ่งคือการแต่งกาย และการแต่งกายไม่จำเป็นต้องแต่งด้วยเสื้อผ้าที่มีมากมายแต่ต้องคำนึงถึงความสะอาดเรียบร้อย รู้จักใช้สีให้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ ตลอดจนรูปร่างและส่วนต่าง ๆ ของร่างกายด้วย เช่น แต่งเล็บ หน้าตา อย่าให้มากจนเกินไป

วิจิตร อาชะกุล (2528 : 123 – 124) ได้กล่าวไว้ว่า การแต่งกายเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง ผู้แต่งกายดี ทำให้มีเสน่ห์ดึงดูดความสนใจให้ผู้อื่นอยากคบหาด้วย เครื่องแต่งกายช่วยเสริมสร้างและสามารถเปลี่ยนบุคลิกภาพของคนที่ได้ การแต่งกายดี ไม่จำเป็นต้องใช้ของมีราคาแพง หรือหรูหราทันสมัย สิ่งสำคัญคือ แต่งกายให้เหมาะสมกับรูปร่างบุคลิกของตน การแต่งกายบ่งบอกอะไรหลายอย่างว่าผู้แต่งนั้น มีรสนิยม นิสัย ฐานะ ความรู้สึกนึกคิด การศึกษา อารมณ์จิตใจ และอื่นๆ ว่าเป็นอย่างไร ผู้แต่งกายเหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างบุคลิกให้เด่น มีเสน่ห์ ดูเรียบร้อยและสง่างาม การแต่งกายที่เหมาะสมนั้นควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัย โอกาส สถานที่ ผู้ที่แต่งกายดี ประพฤติดี จะเป็นผู้มีเสน่ห์ผู้คนที่อยากใกล้ชิดสนิทสนม

ธรรมรส โชติคุณุช (2540 : 126 – 133) ได้กล่าวไว้ว่า การแต่งกายดีเป็นการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะที่ดีให้กับบุคคล และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น การแต่งกายเป็นการเพิ่มบุคลิกลักษณะ และการจะเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะที่ดีจะต้องมีศิลปะในการแต่งกาย เพื่อเพิ่มบุคลิกลักษณะเพราะบุคคลมองกันหรือวินิจฉัยกัน ด้วยการอาศัยการแต่งกายนั่นเอง

จากที่กล่าวมา การมีวินัยด้านการแต่งกาย เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง และเป็นการฝึกให้นักเรียนเคารพต่อกฎเกณฑ์ การปฏิบัติตามวินัยของนักเรียนที่สถานศึกษาแต่ละแห่งได้กำหนดให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกต้อง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และทำให้เกิดความสวยงามเริ่มจาก การกำหนดนโยบาย แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดกิจกรรม ดำเนินการตาม

กิจกรรมที่กำหนด นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างการค้าเนินการ ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน หลังจากการค้าเนินการ และการค้าเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง จนเป็นงานประจำที่ค้องปฏิบัติ

2. ด้านความประพฤติ

สุชา จันทน์เอม (2524 : 98) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมของเด็กเกร โดยทั่วไปมักมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม ต่อต้านกฎ ระเบียบและข้อห้ามต่างๆ เด็กพวกนี้มักทำผิดกฎหมายขาดระเบียบ หากอยู่โรงเรียนเด็กเหล่านี้มัก ไม่ยอมอยู่ในระเบียบข้อบังคับ ชอบหนีโรงเรียนและประพฤติตัวไปในทางเสียหาย เช่น ดิฉยาศพย์ดิฉย เล่นการพนัน การเที่ยวเตร่ในสถานเรีงรมย์ สูบบุหรื ดืมสุรา เสพยาให้โทษหรือแม้แต่การประพฤติในทำนองผู้สาวในปัจจุบันกำลังทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงไม่ควรละเลยต่อปัญหาดังกล่าวและนำที่จะร่วมมือกับทุกฝ่าย ในการแก้ปัญหา เป็นต้นว่า พ่อแม่ต้องให้ความรัก ความเอาใจใส่ ส่งเสริมระเบียบวินัยให้แก่บุตรอบรมความประพฤติให้ดำรงอยู่ในกรอบของศีลธรรม และวัฒนธรรมดีงาม

กรมวิชาการ (2542 : 33) กล่าวถึง พฤติกรรมของการมีวินัยในตนเองมี 11 กลุ่มดังนี้ มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เคารพต่อกฎเกณฑ์ ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่งดี รู้จักเสียสละ มีความอดทน มีความตั้งใจเพียรพยายาม และยอมรับการกระทำของตน

สรุปได้ว่า ความมีวินัยด้านความประพฤติ หมายถึง เป็นผู้มีความประพฤติดี มีสติรู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ มีความเมตตากรุณา ไม่โลภและไม่ขโมย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ รู้จักความพอดี อดทนกลั่น เชื้อมั่นในตนเอง กตัญญูกตเวที ซื่อสัตย์ มีเหตุผลไม่พูดปด มีสัจจะและความรักจริง และไม่ใช้สิ่งเสพติด การส่งเสริมให้นักเรียนมีความประพฤติดังกล่าว โดยเริ่มจากสถานศึกษา กำหนดนโยบาย แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดกิจกรรม ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างการค้าเนินการ ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน หลังจากการค้าเนินการ และการค้าเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่องจนเป็นงานประจำ

3. ด้านความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความรับผิดชอบสูงจะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข และยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้วย (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2537 : 13)

ความรับผิดชอบถือเป็นระเบียบวินัยอย่างหนึ่ง ความรับผิดชอบคือ การยอมรับรู้ และสำนึกในการกระทำของตน การยอมรับผลแห่งการกระทำของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะถูกหรือผิด ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดผลดีขึ้น ความรับผิดชอบทำให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ซึ่งการปฏิบัติตามหน้าที่ก็คือความมีวินัยและความรับผิดชอบมีดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่นรู้หน้าที่ ตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติตนไปสู่ความเป็นพลเมืองดี การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและการปลูกฝังระเบียบวินัยให้แก่คนในชาติ การยอมรับเหตุผล กล่าวแสดงออก กล่าวรับผิด และยับยั้งชั่งใจ

2. ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เช่นช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเคารพต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การวางตัวอย่างให้เกิดริชชิ่งกันและกัน ความอดทน อดกลั้น สงบเสงี่ยม

3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นผลมาจากการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่นอย่างเหมาะสม ได้แก่ การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความมานะอดทน ไม่หเล่หลวม ไม่ละเมียดประ โยชนซึ่งเป็นของสาธารณะ สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลแห่งการกระทำของตนด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะเป็ผลดีหรือผลร้าย ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะถูกหรือผิด ไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดผลดีขึ้น การสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษา เริ่มจาก กำหนดคน โยบาย แต่งตั้ง คณะกรรมการ กำหนดกิจกรรม ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด นิเทศ ติดตาม ประเมินผล ระหว่างการดำเนินการ ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน หลังจากดำเนินการ และดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียน

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้แนวทางการพัฒนาวินัยนักเรียน ไว้ดังนี้

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2539) ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาวินัย ดังนี้

1. ควรเริ่มต้นส่งเสริมวินัยจากเรื่องที้ง่ายในชีวิตประจำวัน เช่น การรักษาความสะอาดให้คุ้นเคยกับการทำตามระเบียบง่ายๆ เช่น การเคารพสิทธิก่อนหลังจนเกิดเป็นนิสัยไม่ต้องจงใจหรือตั้งใจ ผิดความรับผิดชอบต่อสังคม เช่นไม่สร้างมลภาวะ โดยให้เหตุผลแนวคิดเพื่อให้เด็กเข้าใจ รับผิดชอบเพื่อความสุขของตนเองและสังคมเมื่อวินัยภายนอกเกิดเป็นความเคยชินแล้ว จะฝึกจิตใจให้มีคุณธรรม มีความยับยั้งชั่งใจ มีหิริโอตตปปะ เป็นกำลังใจให้ทำในสิ่งทีเหมาะสมทีควร

2. ควรลดการชี้แนะ บังคับ สั่งสอนและอบรมลง เพราะวินัยที่เกิดจากการควบคุมบังคับจากภายนอก มักไม่ถาวร ควรใช้หลักจิตวิทยาแบบมนุษยนิยมในการช่วยให้เด็กรู้จักคิด และตัดสินใจด้วยตนเองสร้างข้อตกลงด้วยตนเอง และปฏิบัติตามระเบียบข้อตกลงด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นวินัยในตนเอง

3. ควรรณรงค์ให้มีการส่งเสริมวินัย โดยใช้สื่อต่างๆผ่านสื่อมวลชน

4. ทำตนเองให้มีวินัย ทำครอบครัวให้มีวินัย ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีวินัย ทำให้เพื่อนและผู้ใกล้ชิดมีวินัย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของวินัย และประพฤติปฏิบัติอย่างมีวินัยร่วมมือกับองค์กรและสถาบันต่างๆ ที่สร้างเสริมวินัย

5. การกำหนดวินัยควรปรับให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเป็นธรรมชาติ ควรฝึกการทำกิจกรรมกลุ่ม

วนิดา เสวกครุฑพร (2537 : 72) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนานักเรียน ไว้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่สามารถสร้างวินัยให้กับเด็กได้คือการทำตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กประพฤติตนปฏิบัติตน คอยชี้แนะ ตักเตือน รวมทั้งให้เหตุผลข้อดี และข้อเสีย ของการประพฤติ ปฏิบัติในเรื่องต่างๆได้

2. ชั้นเรียนกับการสร้างวินัยซึ่งในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนครูต้องคอยควบคุมเอาจริงกับระเบียบข้อบังคับถ้าทำผิดถึงโทษและทำอย่างต่อเนื่อง

3. กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสร้างนิสัยใน โรงเรียนประถมศึกษา ครูประจำชั้น มีความใกล้ชิดเด็กมาก จึงเหมาะสมที่จะช่วยปลูกฝัง และสร้างนิสัยให้กับเด็กในหลายโอกาสที่เอื้ออำนวยให้ โดยเฉพาะตอนเข้าหลังเคารพธงชาติ ซึ่งโรงเรียนส่วนมากมีการจัดกิจกรรมโฮมรูม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์การปรับตัวตลอดจนการฝึกทักษะต่างๆที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และกิจกรรมต่างๆควรวางโครงการอย่างมีจุดประสงค์

กรรณิกา ลิ้มพะสุด (2539 : 51 – 56) ได้เสนอ แนวทางการพัฒนาวินัยไว้ดังนี้

1. จัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติตนเองภายในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียน ได้ทราบความคาดหวังพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งข้อตกลงต้องร่วมกันเห็นชอบระหว่างครู กับนักเรียนเมื่อมีการกระทำผิด ข้อตกลงก็มีการทบทวนด้วยวิธีใหม่ เพื่อจะได้ไม่บ่น พุดซ้ำซาก พร่ำเพรื่อชวนให้เกิดการเหน็ดเหนื่อย และมีอารมณ์อยากต่อต้าน

2. เมื่อมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น ศึกษาสาเหตุให้ชัดเจน แล้วช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไข มีวิธีทางแก้ปัญหาหลากหลาย โดยมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกันคือแก้ปัญหาเพื่อเป็นแนวทางให้เด็กคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น ได้ด้วยตนเองต่อไป พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกิดขึ้น ได้ด้วยตลอดเวลา ถ้ากิจกรรมในชั้นเรียนทำสิ่งซ้ำไม่น่าสนใจ ต่ำกว่าความสามารถของเด็ก หรือสูงกว่า

ความสามารถของเด็กที่จะทำสำเร็จได้ เด็กก็จะหาทางออกอย่างอื่น ที่ก่อให้เกิดปัญหาพฤติกรรมตามมา ดังนั้นจึงต้องหาสาเหตุ ของพฤติกรรมให้พบก่อนจึงจะแก้ปัญหานั้นที่ตรงจุด

3. ครูเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก ได้มีข้อตกลงกันอย่างไร ครูก็ควรทำเป็นตัวอย่างในเรื่องเหล่านั้นสำหรับเด็ก ไม่ใช่ครูแนะนำให้เด็กปฏิบัติอย่างหนึ่ง แต่ครูก็ปฏิบัติก็อย่างตรงกันข้าม เช่น ครูสอนให้เด็กพูดจาดี ๆ กับเพื่อน รู้จักควบคุมไม่ให้โกรธเพื่อน ไม่ส่งเสียงดัง ไม่ทะเลาะกัน แต่เมื่อเด็กทำผิดครูเองจับเด็กเขย่า ตะคอกขู่เด็กเสียงดัง หรือครูมีปัญหาตัวเอง ทะเลาะกันเสียงดัง ขัดกับครูที่ได้แนะนำไว้ เด็กเกิดความสับสนว่าจะปฏิบัติอย่างไร

4. มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติต่อเด็กทุกคนโดยเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลหลักการตามข้อตกลงเป็นจุดสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นลูกหลานของใครก็เอาจริง ทำจริงก็ได้ผล ถ้าครูทำได้เด็กก็จะศรัทธาในตัวครู วินัยก็จะเกิดตามมา บางครั้งมีกรณีทำผิดเกิดขึ้น นักเรียนกลุ่มหนึ่งถูกลงโทษอีกกลุ่มหนึ่งมีความผิดในกรณีเดียวกันครูเพิกเฉย เพราะว่าเป็นลูกผู้มีอิทธิพล ถ้าทำเช่นนี้เมื่อไร เด็กทั้งสองกลุ่มจะไม่เชื่อศรัทธาครู

5. ปรับเปลี่ยนเทคนิค ในการจัดการเรื่องวินัยให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ในแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน เทคนิคเดิมที่ใช้มาแล้วอาจจะใช้ไม่ได้อีกวิธีหนึ่ง

6. ให้เด็กรู้แผนงานในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ ช่วยเตรียมตัว เตรียมใจ รู้อะไรที่มีต่อตัวเขาในการเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามแผนงานที่กำหนด หรือตามข้อตกลงที่กำหนด มีป้ายประกาศแจ้งให้ทราบประกอบกับการมีสัญญาณ สัญลักษณ์ต่างๆ ที่จะช่วยในการดำเนินงานตามแผนงาน

7. เมื่อมีพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ที่เรียกร้องความสนใจจากครูตลอดเวลา ครูอาจใช้วิธีเมินเฉย ไม่สนใจ การไม่ให้ความสนใจบางครั้งก็ช่วยลดพฤติกรรมนั้นๆ ได้ดี

8. สิ่งแวดล้อมที่ดี จะช่วยในการจัดการเกี่ยวกับวินัยได้ดี สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่อบอุ่นเต็มไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันจะช่วยทำให้เด็กมีจิตใจสงบทำงานต่างๆ ผ่านไปด้วยดี

9. มีมุมสงบ ให้เด็กไปนั่งสงบจิตสงบใจ เมื่อเกิดอารมณ์เสีย ไม่พอใจ หรือเป็นต้นเหตุให้เกิดความสับสนวุ่นวายในห้องเรียน โดยมุมนี้ไม่ใช่มุมทำโทษ แต่เป็นมุมที่เด็กเข้าไปนั่งทำให้สงบโดยไม่ให้ใครเข้าไปรบกวนสมาธิ

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2539 : 24) ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติของครูในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัย ดังนี้

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ ครูควรมีตารางสอนและตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนที่ชัดเจนแน่นอน นักเรียนจะรู้สึกสบายใจ ถ้าเขารู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเอง

ล่วงหน้า การตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติ ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญ และนักเรียนสามารถที่จะทำตามได้ นักเรียนต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าครูและโรงเรียนต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้เพื่อนักเรียนจะสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงครูต้องอธิบายเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด

2. ชมเชยให้กำลังใจ นักเรียนต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. ทำเป็นตัวอย่าง นักเรียนจะเลียนแบบสิ่งต่างๆ รอบตัว ดังนั้นครูจึงควรทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ครูคาดหวัง

4. ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่านักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องพยายามเข้าใจ และให้โอกาสนักเรียนปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

5. การลงโทษ อาจทำได้ หากครูพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่างๆ แล้ว แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของนักเรียนได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงเกินเหตุ เช่น ครูอาจแสดงการไม่ยอมรับในสิ่งที่นักเรียนกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดปฏิบัติบางอย่างหรือบางประการการจำกัดบริเวณหรือการไม่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยในช่วงเวลาที่เหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 21) ให้แนวคิดในการสร้างวินัยไว้ 5 ประการคือ

1. การทำให้เกิดความเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดีเพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

2. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติ ผสมผสานกับหลักการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เด็กทำได้โดยง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทยเด็กไม่ได้เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอเช่น การไหว้ของไทย ดังนั้น การไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

3. การใช้ข้อจรรยา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรม และสติปัญญาซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษาและหลักการพัฒนาจริยธรรม คือมีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำมีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ย่อมนำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

4. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่น หรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ซึ่งอาจทำให้การเปรียบเทียบแม้ความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติหากใช้มากเกินไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่นอันเกิดการเปรียบเทียบ และพึงพากำลังใจจากภายนอก

5. การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วขณะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุม วินัยก็จะหายไปจึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

กึ่งทอง มหาพรไพศาล (2548 : 95 – 96) ได้เสนอ 6 แนวทางในการสร้างเด็กดีที่พ่อแม่ และผู้ใหญ่สามารถทำได้โดยคำนึงถึงจิตใจของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. เด็กต้องการเป็นบุคคลสำคัญ การมองเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้น จากความรู้สึก ในส่วนลึกว่า “ฉันเป็นที่รักของคนอื่น” “ฉันเป็นคนที่มีคุณค่า” และ “คนชอบฉันอย่างที่ฉันเป็น” ทั้งพ่อและแม่ มีความสำคัญต่อการพัฒนาสิ่งนี้ให้เกิดขึ้นในชีวิตของลูก พ่อแม่ควรแสดงความรัก ต่อลูก และความรักซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้ลูกมองเห็นคุณค่าในตนเอง โดยต้องเริ่มจากทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อตัวเองเป็นพื้นฐาน อันจะมีผลต่อการมองเห็นคุณค่าในตนเองของลูกด้วย เพราะพ่อแม่ที่เห็นคุณค่าในตนเองจะส่งผ่านความรู้สึกนี้ให้ลูกๆ ของพวกเขา เช่น พ่อแม่ควรมอบหมายงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ให้ลูกมีส่วนร่วมรับผิดชอบ และควรกล่าวชมเชยเด็ก เมื่อพวกเขาทำสำเร็จเรียบร้อย แม้จะเป็นงานเพียงเล็กน้อยก็ตาม

2. เด็กต้องการความมั่นคงปลอดภัย การกระทำของพ่อแม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับลูกได้ว่าพ่อแม่จะคอยปกป้องดูแลเขาอยู่เสมอด้วยความรัก ความปรารถนาดีที่พ่อแม่มีต่อลูก มีคุณค่ามากกว่าด้วยรางวัลชนะเลิศใดๆ พ่อแม่อาจไม่สามารถให้ทุกสิ่งที่ลูกต้องการ ได้แต่สามารถแสดงออกให้ลูกรับรู้ถึงความรักที่มีต่อพวกเขาได้ ด้วยการโอบกอดเขาไว้ในอ้อมแขนอันอบอุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่จึงมีผลในด้านการสร้างความมั่นคงให้กับเด็กจากการศึกษาพบว่า เหตุผลหลักที่ชักนำให้เด็กหันไปใช้ยาเสพติดอันดับแรกคือ ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่เด็กวัยรุ่นที่ติดยามักมีพ่อแม่ที่ทะเลาะกันเป็นประจำ ทำให้เด็กรู้สึกเกลียดตัวเอง และต้องการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ จึงหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อหลบหนีแรงกดดันที่พวกเขาได้รับจากสังคมรอบข้าง ดังนั้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อและแม่ และความรักที่พ่อแม่มีให้ลูกอย่างเพียงพอสม่ำเสมอ เป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้ลูกรู้สึกปลอดภัย และช่วยให้เด็กรู้สึกมั่นคงในจิตใจ ความรักช่วยให้เด็กเผชิญกับทุกสิ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้

3. เด็กต้องการคำชมเชย แท้ที่จริงแล้วคำชมเชยเป็นสิ่งจำเป็นต่อการหล่อหลอมให้เด็กมีชีวิตที่มีความสุข และมีความสำคัญมากพอ ๆ กับความดีงามและความรัก คำชมเชยมีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก เช่นเดียวกับดวงอาทิตย์ที่มีความสำคัญต่อมวลบุพผชาติ “ธรรมชาติส่วนลึกสุดของมนุษย์ คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นยอมรับ” พ่อแม่ควรกล่าวชมเชยเด็กเมื่อพวกเขาเริ่มทำสิ่งที่มีคุณค่าด้วยตนเอง หรือเมื่อเขาทำความดีและแสดงความมีน้ำใจ คำชมเชยเป็นเสมือนสิ่งที่ช่วยผลักดันให้เขารู้จักพึ่งตนเองในเรื่องอื่น ๆ ที่มีความสำคัญมากขึ้น และมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น